

Átsiklott az óceánon

Annyira szerette a biológiát, hogy még keresztesviperát is tartott otthon a kis Thor Heyerdahl (ejtsd: tór hejerdál), aki egy szép norvég kikötővárosban, Larvikban nőtt fel. Később zoológiát, vagyis állattant meg földrajzot tanult, és különösen a tengerbiológia érdekelt. 1947-ben már elmúlt harminchárom éves, amikor nagy fába vágta fejszójét: az ősi eljárások szerint tutajt épített, hogy átkeljen vele az óceánon. Mindig is érdekelt a régi népek története: expedíciójával azt akarta bizonyítani, hogy a történelem előtti időkben sem volt lehetetlen átkelni a Csendes-óceánon, Dél-Amerikából a polinéz szigetvilágba. És hogy amiket a szakértők „primitív” eszközöknek hittek, kiválóan állják a hosszú tengeri út megpróbáltatásait.

A tutajt Kon-Tikinek nevezte el - az inka Napisten, Virakocsa korábbi neve után. Az inkák mitológiája szerint az ő idejük előtt Peruban,

a Titicaca-tó (ejtsd: titikaka) mellett élő titokzatos népet is Kon-Tiki vezette.

Thor Heyerdahl alaposan tanulmányozta a spanyol hódítóknak az inka tutajokról készült ábrázolásait, és a tutajépítésről szóló színhagyományt is. Könnyű és rugalmas balsafa-törzsek alkották a Kon-Tiki alapját. A balsafa Dél-Amerikában honos, és azt jelenti: tutajfa. A gerendákat kenderkötél tartotta gúzsban, a fedélzetet pedig bambuszfonat-lapok takarták be, erre építettek egy banánlevelekkel fedett bambuszkabint. Fémeket egyáltalán nem használtak.

A Kon-Tiki 1947. április 28-án siklott ki a callaói kikötőből, a fedélzetén öt norvég és egy svéd utassal, valamint egy papagájjal, és a következő százegy nap alatt nyolcezer kilométert tett meg az óceánon. Csak a papagáj nem élte túl az expedíció megpróbáltatásait.

A csapat több mint ezer liter vizet vitt magával, sok kókuszdiót és édesburgonyát, a menüt viszont gyakran a halászsákmány - tonhal, repülőhal és sok más finomság - adta. A hat utas - volt köztük rádiós, festőművész, szociológus, mérnök, szakács - nem tétlenkedett a hosszú út alatt: kipróbálták például az amerikai hadsereg tengeri túlélő-felszereléseit és élelmiszereit. Megtanulták a természet segítségével navigálni és irányítani a tutajt, és bár be kellett látniuk, hogy a Kon-Tiki a modern hajókhoz képest nehézkesebben siklik, azt is megtapasztalták, hogy roppant biztonságos. Két nagyobb vihart is kibírt, a hosszabbik majdnem egy héten át tartott.

Az óceánon töltött hónapok során alaposan megfigyelték a tenger élővilágát, és számos, addig nem ismert állatfajt írtak le: ők fedezték fel a kígyómakrelát. Meteorológiai és vízrajzi méréseket is végeztek, és a saját maguk által készített rádió-adóvevőjükkel üzenetet küldtek a világ számos pontjára. Például VII. Haakon norvég királyt is ezzel a módszerrel köszöntötték fel táviratban a születésnapján - és kaptak tőle örömteli választ.

Néha Heyerdahlban is felmerült, hogy milyen vakmerő az útköz. Írt is erről: *„Ha balra fordultam, csak a mélykék óceán végtelenbe vesző hullámzását láttam. Parttalan messzeségében veszett el a tekintetem. Ha jobbra fordultam, a tutaj árnyékos kis kunyhójának belsejébe pillanthattam, ahol egy szakállas valaki a hátán fekvve, s a lába nagyujját a rozoga kis építmény tetejének bambuszlécei közé dugva Goethe műveit olvasta.*

- Te Bengt! - szóltam hozzá, miközben elkergettem a zöld papagájt, mert éppen a hajónaplóra telepedett. - Megmondhatnád-e, hogy az ördögbe is szántuk rá magunkat erre a vállalkozásra?

A Goethe-kötet eltűnik a vörössesszöke szakálltömeg alatt.

- Hogy a manóba tudnám? Neked kell tudnod! Hiszen a te bolond ötleted volt. - Bár talán nem is volt olyan bolond ötlet...

Ezzel a lábujját három léccel odább dugta, és zavartalanul olvasta tovább Goethét."

Július 30-án feltűnt a látóhatáron Puka-Puka, az első polinéz sziget, augusztus 7-én pedig megérkezett a Kon-Tiki a Tuamotu-szigetcsoporthoz tartozó Raroia szigetre. Talán nem is nevezhető megérkezésnek, hiszen a tutaj fennakadt a Raroia-t övező korallzátonyon, és súlyos sérülések keletkeztek rajta, de mindenki épségben partra szállt.

Heyerdahl ezzel bebizonyította, hogy az utat korábban is megtehették a dél-amerikai indiánok. Nem biztos, hogy valóban megtették, de az óceánon átsikló Kon-Tikinek nagy szerepe volt a kísérleti régészet megalapozásában. Thor Heyerdahlról később kisbolygót is neveztek el, annak

tiszteletére, hogy ősi tengeri útvonalak mentén vállalkozott expedíciójára. Több mint hetven éve tette ezt: okostelefon és Internet sem segíthette kockázatos elképzelését. Ha élne, talán ma sem használna ilyesmit: annak idején saját korának vívmányait sem vette igénybe.

SZVETELSZKY ZSUZSANNA

